

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра теорії і філософії права

Узгоджено:
Проректор
з навчально-методичної роботи
Комаров В.В. _____

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»
(обов'язкова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 081 «Право»

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: галузь знань 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Розробники:

Петришин О. В., д.ю.н., проф., зав. каф. теорії і філософії права;

Дашковська О. Р., д.ю.н., проф., професор каф. теорії і філософії права;

Уварова О. О., к.ю.н., доц., доцент кафедри теорії і філософії права.

Затверджено на засіданні кафедри теорії держави і права, протокол № ____
від _____ 2017 р.

Оновлена на засіданні кафедри теорії і філософії права, протокол № 5 від
20.02.2020 р.

Завідувач кафедри _____ проф. Петришин О.В.

Оглав

1. Вступ	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни	8
3. Вимоги викладача	9
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	10
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів	11
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів	11

1. Вступ

1.1. Данні про викладача (ів), який (які) викладає (викладають) цей курс:
Згідно з рішенням кафедри про розподіл навчального навантаження

1.2. Ціль та завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Теорії держави і права» є формування предметних компетентностей у сфері загальних знань про сутність, зміст, форми й функціонування держави і права та основних умінь щодо використання понятійно-категоріального апарату юриспруденції в подальшій професійній діяльності.

1.3. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-професійної програми:

Навчальна дисципліна «Теорія права» має фундаментальний характер та охоплює узагальнені проблеми філософії права, теорії та історії держави і права, конституційного права України, міжнародного та європейського права у їх порівняльно-правовому вимірі.

Навчальна дисципліна «Теорія права» входить до ядра освітньо-професійної програми за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти і спрямована на формування фахових компетентностей за спеціалізаціями в рамках узагальненого об'єкта - державно-правової дійсності. Її вивчення сприяє набуттю майбутніми фахівцями знання про загальні юридичні поняття та категорії, а також загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права.

При вивченні навчальної дисципліни «Теорія права» використовуються знання з таких навчальних курсів як «Історія держави і права», «Філософія права», «Порівняльне правознавство»

Основні положення навчальної дисципліни «Теорія права» в подальшому будуть застосовуватися навчальному процесі під час опанування таких дисциплін як «Конституційне право», «Цивільне право», «Кримінальне право», «Адміністративне право», «Конституційне права зарубіжних країн», «Міжнародне право», «Муніципальне право» та інші.

1.4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС - 6,5;
- загальна кількість годин - 195;
- термін викладання - 1, 2 семестри.

1.5. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни «Теорія права»:

ПК – 1 Знання предмету теорії права як фундаментальної юридичної науки, її структури та функцій;

ПК – 2. Розуміння загальних закономірностей виникнення права;

ПК – 3. Розуміння особливостей державної влади, поняття і ознак держави як організації політичної влади суспільства;

ПК – 4. Розуміння змісту та сутності державного суверенітету, співвідношення державного, народного та національного суверенітету;

ПК – 5. Розуміння функцій держави та її призначення, знання змісту функцій сучасної держави;

ПК – 6. Знання ознак та елементів форми держави, чинників, що визначають специфіку форми держави;

ПК – 7. Знання основних інституцій механізму держави, його співвідношення з державним апаратом, розуміння правової природи державної служби, правового статусу державного службовця та посадової особи;

ПК – 8. Розуміння основних теоретичних підходів до праворозуміння;

ПК – 9. Знання ознак права як універсального соціального регулятора, розумінні його функцій та цінності;

ПК – 10. Знання сутності та особливостей соціальних норм, їх співвідношення та взаємодії;

ПК – 11. Знання доктринального підходу до розуміння джерел права: первинних і вторинних, обов'язкових і переконливих;

ПК – 12. Розуміння впливу принципів права на процес нормотворчості та правозастосування;

ПК – 13. Розуміння значення правосвідомості в процесі правового регулювання суспільних відносин, її видів та функцій;

ПК – 14. Знання основних ознак та структури норм прав, їх видів та особливостей;

ПК – 15. Розуміння правової природи спеціалізованих норм права: їх основних груп та функцій ;

ПК – 16. Знання поняття та ознак системи права, її структури, чинників та засад її побудови;

ПК – 17. Знання основних концепцій міжнародного і національного права, розуміння статусу норм міжнародного права в правовій системі України;

ПК – 18. Знання структури та основних властивостей системи законодавства, відмінностей між системою права і системою законодавства;

ПК – 19. Знання поняття нормативно-правового акта, відмінності нормативно-правового акта від інших видів правових актів, класифікації нормативно-правових актів;

ПК – 20. Розуміння дії нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.

ПК – 21. Знання нормотворчості та її ознак, видів та функцій, стадій та принципів створення нормативно-правових актів та їх особливості;

ПК – 22. Знання поняття та ознак нормотворчої техніки, її основних елементів, основних засобів і правил.

ПК – 23. Розуміння мети і принципів систематизації нормативно-правових актів, її способів і видів ;

ПК – 24. Знання поняття, ознак та видів правових відносин, розуміння їх змісту та складу;

ПК – 25. Розуміння поняття та ознак юридично значущої поведінки, видів юридично значущої поведінки.

ПК – 26. Розуміння загальносоціальних та індивідуальних цілей юридичної відповідальності, її функцій та принципів. Розуміння змісту та призначення державно-правового примусу;

ПК – 27. Знання особливостей, принципів та стадій застосування норм права, обставини, що обумовлюють необхідність застосування норм права;

ПК – 28. Розуміння правової природи прогалини в законодавстві, їх видів та засобів подолання прогалин у законодавстві;

ПК – 29. Розуміння природи та значення юридичні колізії в законодавстві, їх видів та засобів їх вирішення та подолання;

ПК – 30. Знання поняття тлумачення правових актів. Об'єкт та предмет тлумачення, стадії та способів тлумачення правових актів.

ПК – 31. Знання основних інституціональних засобів захисту прав людини у національних та міжнародних правових системах;

ПК – 32. Розуміння основних концепції формування громадянського суспільства, його принципів, функції та інституцій;

ПК – 33. Розуміння змісту, принципів та функцій демократичної держави;

ПК – 34. Знання поняття та ознак правової держави.

ПК – 35. Широке і вузьке розуміння принципу верховенства права та його необхідних елементів.

ПК – 36. Знання основних правових систем сучасності.

ПК – 37. Знання і розуміння впливу глобалізаційних процесів на формування та розвиток національної правової системи України

В результаті засвоєння навчальної дисципліни «Теорія права» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонстрування знання та розуміння предмету теорії права як фундаментальної юридичної науки, її структури та функцій;

РНС НД – 1.2. Вміння визначати загальні закономірності виникнення , розвитку і функціонування права;

РНС НД – 1.3. Розуміння специфічної природи державної влади, поняття и ознак держави, як особливої організації суспільства;

РНС НД – 1.4. Вміння демонструвати розуміння змісту та сутності державного суверенітету, співвідношення державного, народного та національного суверенітету;

РНС НД – 1.5. Вміння визначати зміст та обсяг функцій сучасної держави та її призначення;

РНС НД – 1.6. Вміння визначати правову форму держави шляхом встановлення форм державного правління, форми державного устрою та форми державного режиму;

РНС НД – 1.7. Вміння аналізувати повноваження основних інституцій механізму держави, їх співвідношення та взаємодію, знати особливості правового статусу державного службовця та посадової особи;

РНС НД – 1.8. Вміння розуміти та розрізняти основні теоретичні підходів до праворозуміння;

РНС НД – 1.9. Вміння визначати ознаки права як універсального соціального регулятора, розуміти його основні функції та цінності;

РНС НД – 1.10. Здатність демонструвати знання сутності та особливостей соціальних норм, їх співвідношення та взаємодії ;

РНС НД – 1.11. Здатність розрізняти джерела і форми права, визначати види джерел права, поділяючи їх на первинні і вторинні, обов'язкові і переконливі форми(джерела) права;

РНС НД – 1.12. Розуміння впливу принципів права на процес нормотворчості та правозастосування;

РНС НД – 1.13. Здатність розрізняти види і форми правосвідомості , їх функції і значення в процесі правового регулювання суспільних відносин;

РНС НД – 1.14. Здатність розуміти основні ознаки норм права та їх структуру , класифікувати норми права за певними критеріями;

РНС НД – 1.15. Здатність виділяти спеціалізовані норми права серед сукупності правових норм, розуміти їх природу та специфічні функції;

РНС НД – 1.16. Вміння виділяти структурні елементи системи права, розуміти сутність чинників та засад її побудови;

РНС НД – 1.17. Вміння оперувати основними концепціями міжнародного і національного права, застосовувати норми міжнародного права в правовій системі України;

РНС НД – 1.18. Здатність застосовувати в професійній діяльності положення національного, європейського та міжнародного законодавства;

РНС НД – 1.19. Здатність вільно визначати дію нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб;

РНС НД – 1.20. здатність розробляти нормативно-правові акти, зокрема, локального характеру

РНС НД – 1.21. Знання поняття та ознак нормотворчої техніки, її основних елементів, основних засобів і правил

РНС НД – 1.22. Розуміння мети і принципів систематизації нормативно-правових актів, її способів і видів

РНС НД – 1.23. Знання поняття, ознак та видів правових відносин, розуміння їх змісту та складу

РНС НД – 1.24. Розуміння поняття та ознак юридично значущої поведінки, видів юридично значущої поведінки

РНС НД – 1.25. Здатність виявляти, припиняти правопорушення , розуміти зміст та призначення державно-правового примусу

РНС НД – 1.26. Здатність кваліфіковано застосувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, вміння реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності

РНС НД – 1.27. Розуміння правової природи прогалини в законодавстві, їх видів та засобів подолання прогалин у законодавстві

РНС НД – 1.28. здатність кваліфіковано тлумачити нормативно-правові акти; визначати об'єкт та предмет тлумачення, стадії та способів тлумачення правових актів

РНС НД – 1.29. Вміння характеризувати повноваження інституцій Європейського суду з прав людини;

РНС НД – 1.30. Вміння вживати організаційно-правові заходи щодо поширення ідеї правової держави, соціальної справедливості, демократії;

РНС НД – 1.31. Компетентність у загальнотеоретичних проблемах, питаннях нормопроекування та правозастосування, глибоке розуміння принципу верховенства права та проблем його реалізації в Україні

РНС НД – 1.32. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки і консультації в конкретних сферах юридичної діяльності

РНС НД – 1.33. Здатність приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення

РНС НД – 1.34. Здатність до здійснення дослідницької діяльності на основі знання та критичного аналізу правових проблем, вміння обирати оптимальні методи дослідження, обробляти результати досліджень аналізувати їх з урахуванням актуальних наукових і практичних джерел

РНС НД – 1.35. Вміння визначати відмінності у поведінці осіб, що підпадають під заборону дискримінації, і відмінності у поведінці осіб, що не створюють дискримінацію;

РНС НД – 1.36. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод;

РНС НД – 1.37. Вміння відшуковувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності;

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Змістовний модуль I

ВСТУП ДО ТЕОРІЇ ПРАВА

Тема 1. Теорія права як фундаментальна юридична наука

Тема 2. Теорія права та інші науки

Тема 3. Методологія правової науки

Тема 4. Походження держави і права

Змістовний модуль II

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ

Тема 5. Поняття держави

Тема 6. Функції держави

Тема 7. Форма держави

Тема 8. Механізм держави і державний апарат

Змістовний модуль III

ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ПРАВО

Тема 9. Поняття права

Тема 10. Право в системі соціального регулювання

Тема 11. Джерела права

Тема 12. Принципи права

Тема 13. Правове регулювання суспільних відносин

Тема 14. Правосвідомість та правова культура суспільства

Змістовний модуль IV

НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Тема 15. Норми права

Тема 16. Система права

Тема 17. Система законодавства

Тема 18. Нормативно-правові акти

Тема 19. Нормотворчість

Тема 20. Систематизація нормативно-правових актів

Змістовний модуль V

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА

Тема 21. Правові відносини

Тема 22. Юридично значуща поведінки

Тема 23. Юридична відповідальність

Тема 24. Застосування норм права

Тема 25. Застосування права в умовах колізій і прогалин у законодавстві

Тема 26. Тлумачення норм права

Змістовний модуль VI

ПРАВОВА ДЕРЖАВА І ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Тема 27. Права людини

Тема 28. Громадянське суспільство і держава

Тема 29. Демократична держава

Тема 30. Правова соціальна держава

Тема 31. Правова система суспільства

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

Вказується перелік модулів, кількість кредитів і годин, види навчальних занять, самостійна робота студентів

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота студентів
				Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять	
1	Модуль 1 «Вступ до теорії права»	1,0	30	6	4			
2	Модуль 2 «Загальне вчення про державу»	1,0	30	6	10			есе
3	Модуль 3 «Загальне вчення про право»	1,5	45	12	12			презентація
4	Модуль 4 «Нормативна основа правового регулювання»	1,0	30	8	6			презентація
5	Модуль 5 «Реалізація права»	1,0	30	8	10			есе
6	Модуль 6 «Правова держава і правова система суспільства»	1,0	30	6	10			
Разом:			195	46	52			

3. Вимоги викладача

Відвідування занять, активність роботи на заняттях, своєчасність виконання завдання, якість підготовки завдань, дотримання норм академічної поведінки та етики студента.

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

лекції - 0 балів;

семінарські заняття у 1,2 семестрах – $7 \times 2 = 14$ бали;

виконання завдань СРС :

(написання есе, підготовка презентації) – $3 \text{ бали} \times 4 = 12$ балів;

поточний контроль у 1,2 семестрах - $7 \text{ балів} \times 2 = 14$ балів;

іспит - 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості по накопичувальним принципом і є підставою допуску до іспиту. Якщо студент набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше половини максимальної оцінки (60%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 34

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- *методи усного контролю:*

індивідуальне опитування,

розв'язання практичних завдань тощо;

- *методи письмового контролю:*

розв'язання тестових завдань,

контрольні роботи,

есе у рамках запропонованих тем

виконання презентацій на запропоновану викладачем тему тощо;

Інноваційні методи:

портфоліо,

кейс-вимірювачі,

ворк-шопи тощо;

Методи самоконтролю:

уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review тощо.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів

- виконання домашній завдань;
- опрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- підготовка презентації за спеціальною темою;
- створення портфолію начального курсу та його презентація;
- розробка кейсів;
- підготовка колекцій документів, матеріалів тощо;
- підготовка та публікація наукових статей, тез тощо;
- інші здобутки, що підтверджені документально (грамоти, дипломи тощо);
- умови відвідування навчальних занять і т.п.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

1. Антологія української юридичної думки : в 10 т. – Т. 1 : Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права / Упоряд. Бабкін В. Д., Усенко І. Б., Пархоменко Н. М. ; за заг. ред. Шемшученка Ю. С. – К. : Юридична книга, 2002. – 568 с.

2. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / Ж.-Л. Бержель ; пер. с фр. – М. : NOTA VENE, 2000. – 576 с.

3. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. – Х. : Право, 2008. – Т. 1 : Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – 728 с.

4. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави / П. М. Рабінович. – Вид. 10-е, доп. – Львів : Край, 2008. – 224 с.

5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права / О. Ф. Скакун. – К. : Правова єдність, 2011. – 520 с.

6. Теорія держави і права. Академічний курс / за ред. : О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид. пероб. та доп. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

7. Теорія держави і права / за заг. ред. В. В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.

8. Теорія держави і права. Державний іспит / Ю. М. Оборотов [та ін.]. – Х. : Одісей, 2012. – 256 с.

9. Теорія держави і права : посібник для підготовки до державних іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. – 2-ге вид., доп. і змін. – Х. : Право, 2013. – 208 с.

10. Теорія держави і права у схемах і таблицях / за ред. О. В. Петришина. – Х. : Юрайт, 2012. – 256 с.